

УКРАЇНА У СВІТОВОМУ СПІВТОВАРИСТВІ

УДК 327 (477)

Вікторія Гевко

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ДИПЛОМАТИЧНИХ ТА МІЖПАРЛАМЕНТСЬКИХ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВЗАЄМИН (1991–2005)

У статті аналізуються основні тенденції і закономірності становлення і розвитку дипломатичних і міжпарламентських відносин між Україною і Польщею на сучасному етапі.

Ключові слова: парламент, Сейм, Верховна Рада, Міністерство, посол, Україна, Польща, нормативно-правова база.

Із здобуттям Україною незалежності та отриманням Польщею політичної свободи розпочався активний процес формування оновленої моделі міждержавних відносин, як незалежних та демократичних держав. Важливою складовою українсько-польського політичного діалогу стали зв'язки на парламентському і дипломатичному рівнях. З самого початку новітніх відносин між Україною та Польщею вищі державні органи обох країн тісно співпрацювали у вирішенні важливих питань розвитку двосторонніх стосунків. Успішний міжпарламентський та дипломатичний діалог, який регулярно відбувається між Україною та Польщею, сприяє швидкій ратифікації міждержавних угод, гармонізації правових норм, зміцнює взаєморозуміння політичних еліт.

Тому, в умовах розбудови і утвердження як України, так і Польщі виникає необхідність об'єктивно дослідити складний процес налагодження і розвитку українсько-польських двосторонніх відносин на сучасному етапі, діяльність зовнішньополітичних відомств та представників дипломатичних служб обох країн. Природно, що ці питання в час розвитку оновлених державностей дедалі більше стають предметом дослідження як українських, так і польських учених [1–4]. Проте, цей аспект розвитку двосторонніх відносин ще не знайшов належного висвітлення в історичній літературі. Розв'язанню цих завдань певною мірою покликана дана стаття, авторка якої намагалася об'єктивно та неупереджено висвітлити особливості становлення і розвитку міжпарламентського та дипломатичного українсько-польського діалогу на новітньому історичному етапі.

Показовим в цьому плані є те, що саме українські та польські парламентарі стали ініціаторами перших, формально ще неофіційних зустрічей між українцями та поляками, в умовах радикальних змін в Радянському Союзі, що фактично було першими кроками до налагодження повноцінних стосунків між Україною та Польщею як незалежними та демократичними державами. Уже 8–10 вересня 1989 р. у роботі першого з'їзду Народного Руху України взяла участь група польських парламентарів, яка складалась переважно з представників “Солідарності” – А. Міхника, Б. Борушевича, В. Мокрого, З. Янаса, Є. Яховича [1, с. 10]. Вони підтримали волелюбні прагнення національно-демократичних сил України, а посол Сейму РП Я. Збігнев звернувся до учасників з'їзду з привітанням [2, с. 52].

Наступною важливою подією у формуванні українсько-польських стосунків нового типу стала зустріч 4–5 травня 1990 р. у Яблонні, біля Варшави, демократичного крила парламентарів Верховної Ради УРСР, членів комісії закордонних справ: Д. Павличка, Б. Гориня, І. Драча, В. Черновола, М. Гориня та інших з послом Сейму Республіки Польща В. Мокрим, міністром Я. Куренем, головним редактором “Газети виборчей” А. Міхником, головою комісії у закордонних справах Б. Геремеком, головою Сенату Республіки Польща

А. Стельмаховським, віце-міністром оборони Я. Онишкевичем та іншими. Делегація відвідала також маршалка Сейму М. Козакевича.

Зустріч парламентарів обох держав відбулася в сімдесяту річницю підписання у Варшаві в 1920 р. українсько-польського союзу. Учасники зустрічі з однієї та іншої сторони висловлювались за необхідність подолання усіх негативних стереотипів та образ, які були в спільній історії, особливо в ХХ столітті, запропонували створити спільну комісію істориків для дослідження найбільш драматичних подій в українсько-польській історії. Про мету цих нарад Д. Павличко висловився так: “Хочемо не тільки мати своє місце у новій констеляції Європи, а й бути в ній розумно присутніми і бажаними” [3, с. 7].

Після того, як 16 липня 1990 р. Верховна Рада УРСР проголосила “Декларацію про державний суверенітет України”, українсько-польські міжпарламентські зв'язки набули нового значення. Так, Сейм Польської Республіки 28 липня 1990 р. ухвалив постанову, в якій вітав появу Декларації, визнавав право народів на самовизначення та висловлював прагнення до розвитку швидкої співпраці в усіх сферах життя, зокрема в документі зазначається: “Цілком розуміємо значення того переломного моменту в історії нашого сусіда, з яким прагнемо жити разом як рівні та близькі народи, а також розвивати співпрацю в усіх аспектах життя” [4, с. 21]. А після прийняття Верховною Радою України 24 серпня 1991 р. “Акту проголошення незалежності України” 30 серпня Сейм Польщі, а 31 – Сенат видали постанови [4, с. 34], в яких приязно сприймався Акт та висловлювалося сподівання на подальше співробітництво: “Визнаючи право народів на самовизначення, Сейм з радістю вітає декларацію України від 24 серпня 1991 р. Польща, для якої воля і незалежність власної країни є першорядною вартістю, повністю розуміє та цінує значення цього історичного рішення українського парламенту” [4, с. 34].

У червні 1991 р. офіційний візит в Україну здійснила делегація Сейму Республіки Польща. Під час зустрічі з тодішнім Головою Верховної Ради України Л. Кравчуком було порушено важливі питання розвитку українсько-польських відносин, зокрема зв'язків між двома народами і парламентами [5, с. 206].

На якісно новий рівень міжпарламентський діалог вийшов після офіційного визнання Польщею незалежності України та встановлення з нею повноцінних дипломатичних відносин. З цього часу відбувається інтенсивний діалог парламентарів з актуальних питань розвитку двостороннього співробітництва та міжнародних проблем.

Проте ще до офіційного встановлення дипломатичних відносин були здійснені кроки для повноцінного функціонування їх в майбутньому. Так, 8 вересня 1991 р. міністр закордонних справ України Анатолій Зленко та міністр закордонних справ Польщі Кшиштоф Скубішевський узгодили засади розвитку українсько-польських відносин на основі визнання суверенності обох держав, домовились про встановлення консульських відносин і в перспективі перенесення їх до рівня дипломатичних. За результатами переговорів сторони підписали “Спільне комюніке” [6], в якому було домовлено налагодити найближчим часом дипломатичні відносини, до цього часу обидві держави вирішили обмінятися спеціальними посланниками урядів “з метою практично розпочати процес налагодження добросусідських відносин та всебічного співробітництва двох найбільших посткомуністичних країн в Центральній-Східній європейській регіоні” [6, арк. 1]. Від України ним став Теодозій Старак, від Польщі Єжи Козакевич, який прибув до Києва вже в середині жовтня 1991 р. Теодозій Старак прибув до Варшави в листопаді 1991 р. У своєму інтерв'ю українському журналу “Політика і час” Є. Козакевич згадує: “Я мав таке завдання, коли постане самостійна держава, щоб це не було для Польщі несподіванкою, щоб ми вже встановили зв'язки, контакти з людьми, з офіційними органами, щоб республіканські, а потім державні установи мали комунікації з Польщею. І щоб усе спрацювало” [7, с. 38]. Обмін спеціальними посланниками Є. Козакевич називає “досить незвичайною формою дипломатичних відносин, їх практика на той час нічого подібного не знала” [7, с. 38]. “Але ми хотіли засвідчити свої наміри і створити основу для дипломатичних дій вже на державному рівні” – згадує колишній посол [7, с. 38].

8 вересня 1991 р. міністри закордонних справ підписали також “Консульську конвенцію” [8]. Угода складалась із п’яти розділів і 42-х статей. У цій конвенції були наведені умови відкриття консульських установ, призначення глави консульської установи і консульських посадових осіб та визначалися терміни вступу до виконання своїх обов’язків глави консульської установи (розділ II). У розділі III розкривалися пільги, привілеї та імунітети консульських посадових осіб, а розділ IV визначав консульські функції [8, арк. 1–22]. Також в “Спільній заяві” [9], підписаній тоді ж, міністри закордонних справ обох країн заявили, що консульські установи Польської Республіки, які діють на території України, залишаються і в подальшому з привілеями, які вони займали, а чисельність не зменшиться. Заснування дипломатичних представництв України і Республіки Польща на території іншої сторони не впливатиме на домовленості, які стосуються консульських установ [9, арк. 1]. У ході зустрічі польський уряд запевнив, що визнає незалежність України після позитивного результату Всеукраїнського референдуму.

2 грудня 1991 р, після оголошення результатів референдуму, Польща визнала незалежність України. Спеціальний посланник польського уряду у Києві Єжи Козакевич офіційно повідомив Міністерство закордонних справ України про визнання незалежності України Республікою Польща, а у січні 1992 р. вже були встановлені дипломатичні стосунки [10].

1 лютого 1992 р. було оголошено про відкриття посольства Республіки Польща в Україні. Першим надзвичайним і повноважним послом Республіки Польща в Україні став відомий прихильник польсько-українського зближення і колишній представник уряду Є. Козакевич. 3 жовтня 1992 р. у Польщі почав працювати в ранзі надзвичайного і повноважного посла України Геннадій Удовенко – один із найбільш досвідчених дипломатів колишнього представника України в Організації Об’єднаних Націй (ООН).

На сьогоднішній день в обох країнах, крім посольств, створено мережу консульських установ. У серпні 1994 р. розпочало свою роботу генеральне консульство України у Гданську. 30 жовтня 1997 р. відбулось урочисте відкриття генерального консульства України в Республіці Польща у Кракові, що стало важливою політичною подією. Сам факт присутності на його офіційному відкритті керівників регіональних органів державної влади Республіки Польща, представників різних релігійних конфесій, наукової і творчої інтелігенції свідчить про зацікавленість польської сторони у розвитку та поглибленні українсько-польських економічних, науково-культурних та громадських зв’язків. Відкрилися генеральні консульства Республіки Польща у Львові, Харкові, Києві, Луцьку та Одесі. До консульського округу Львова, у межах якого генеральний консул виконує консульські функції, було віднесено території Волинської, Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської, Рівненської, Тернопільської, Хмельницької та Чернівецької областей [11, с. 3].

Значною мірою інтенсифікації міжпарламентських відносин сприяло створення позафракційних депутатських груп “Україна – Польща” та “Польща – Україна”. Про формування таких груп було домовлено під час візиту у січні 1993 р. прем’єр-міністра Республіки Польща Х. Сухоцької. Створення таких політичних структур в обох країнах засвідчує сталу зацікавленість всього спектру політичних сил обох держав у розвитку парламентського політичного діалогу з метою узгодження позицій України та Польщі з широкого кола питань співробітництва.

У парламенті Республіки Польща до польсько-української парламентської групи увійшло майже 100 депутатів Сейму та сенаторів. Головою групи був обраний депутат Сейму від Демократичної унії, відомий діяч “Солідарності” Б. Борусевич, його заступниками стали – І. Петрина, Я. Бира, Д. Вуйцік, відомі своїм прихильним ставленням до України [12, арк. 21]. У заяві групи зазначалося, що вона діятиме в напрямку підтримки особистих контактів між членами парламентів Польщі й України, а також в інтересах співробітництва репрезентативних інституцій двох держав [12, арк. 21]. Члени польсько-української парламентської групи підтримують регулярні контакти з посольством України у Польщі та сприяють його діяльності.

Співпраця парламентських груп “Україна-Польща” та “Польща-Україна” сприяє вирішенню найважливіших проблем. Однією з пріоритетних зовнішньополітичних проблем Польщі є допомога полякам за кордоном. Дипломатичними каналами представники РП повідомляли, що їхня держава зацікавлена у підтримці громадян польського походження, які проживають в Україні [13, арк. 23]. Йшлося про вивчення польської мови шляхом створення культурних центрів, забезпечення навчальною літературою, підготовку вчителів польської мови, організацію навчання в Польщі. Увага української сторони акцентувалася на бажанні Республіки Польща направити в Україну для богослужіння понад 200 польських ксьондзів, відкрити нові костьоли й сприяти розширенню католицьких парафій як засобу вирішення релігійних питань в Україні.

Серед інших пріоритетних проблем польські представники на найвищому рівні окреслили свій інтерес до пошуків історичних архівних, художніх, сакральних цінностей на українській території, пов’язаних з минулим Польської держави. Були означені основні проблеми впорядкування “Цвинтаря орлят” на Личаківському кладовищі у Львові, реставрації пам’ятників на польському кладовищі в Житомирі, оновлення польських костьолів.

Ротація політичних партій після парламентських виборів в Польщі (1993 р.) та в Україні (1994 р.) поглибила міжпарламентський діалог. Парламенти країн продовжували тісно співпрацювати у вирішенні важливих питань розвитку двосторонніх стосунків. Регулярні зустрічі та переговори між парламентськими делегаціями України та Польщі сприяють виробленню спільних позицій щодо найважливіших проблем. Зокрема, 9–11 лютого 1994 р. відбувся візит до Києва польської парламентської делегації на чолі з головою парламентської комісії із закордонних справ Броніславом Геремеком. Делегація зустрілась із чинним на той час Головою Верховної Ради І. Плющем. Відбувся обмін думками щодо подальшого розвитку українсько-польських економічних зв’язків, міжпарламентських контактів, актуальних питань економічних реформ та міжнародного становища. У ході зустрічі було висловлена думка, що “Польща зацікавлена в Україні, якій не загрожує гегемонія Росії” [4, с. 31–32].

1 грудня 1994 р. до Варшави прибула делегація Верховної Ради України на чолі з її Головою Олександром Морозом. Під час переговорів з президентом Польщі Л. Валенсою йшлося про різні сфери двосторонніх відносин – від політичних і економічних до становища українців в Польщі та поляків в Україні.

Починаючи з другої половини 90-х рр. ХХ століття, Республіка Польща почала активно підтримувати Україну в її прагненні вступити до регіональних та загальноєвропейських структур. Зокрема, Україна прагнула увійти до Центральноєвропейської ініціативи як повноправний член, асоційованим членом даного об’єднання вона була з 1994 р. Проблема участі України в Центральноєвропейській ініціативі обговорювалася під час офіційного візиту в Україну у серпні 1995 р. віце-маршалка Сейму Олександра Малаховського та делегації польського парламенту на чолі з маршалком Сейму Юзефом Зихом 5–10 жовтня 1995 р. Під час зустрічі тодішній Голова Верховної Ради України О. Мороз звернувся до свого колеги з проханням підтримати вступ України до ЦЄІ. Маршал Сейму запевнив, що з його боку буде повна підтримка [14, с. 2].

Проблема співробітництва України з Європейським Союзом обговорювалася під час участі Голови українського парламенту О. Мороза 4–5 грудня 1995 р. в роботі варшавської зустрічі парламентських делегацій держав Центральної та Східної Європи, що претендують на вступ до ЄС і є членами Центральноєвропейської ініціативи. Голова Верховної Ради України, перебуваючи у столиці Польщі як спеціально запрошений гість, у своєму виступі на засіданні наголосив, що одним із пріоритетних напрямків зовнішньої політики України була і залишається інтеграція до міжнародних структур. Україна, зважаючи на власні економічні проблеми, не порушує питання про членство в ЄС сьогодні, але прагне брати участь у процесах політичної інтеграції, в тому числі і в межах ЄС [15, с. 93–94].

Чітку систему двосторонньої співпраці вищих законодавчих органів України та Республіки Польща доповнює і тісна взаємодія українських та польських законодавців під час роботи їх делегацій в міжпарламентських асамблеях загальноєвропейських, регіональних чи субрегіональних масштабів. Так, делегації двох держав інтенсивно співпрацюють у Парламентській асамблеї Ради Європи, Парламентській асамблеї організації з безпеки та співробітництва в Європі, Парламентській асамблеї організації чорноморського економічного співробітництва.

Традиція міжпарламентського діалогу була продовжена і після чергових виборів до Сейму Республіки Польща (1997 р.) та до Верховної Ради України (1998 р.). Зокрема, 13–14 лютого 1998 р. у Києві з візитом перебувала делегація Сейму Польської Республіки на чолі з головою комісії з питань зовнішньої політики Чеславом Білецьким. Сторони обговорили найважливіші проблеми двостороннього співробітництва. 1–2 червня 1999 р. Київ відвідали члени польсько-української парламентської групи Сейму на чолі з Яном Бирою. У ході візиту наголошувалось, що інтенсивні зв'язки сприяють динаміці міжпарламентських контактів, що, в свою чергу забезпечує подальший розвиток стратегічного партнерства двох країн, яке зміцнює стабільність в Європі та сприяє інтенсифікації регіонального співробітництва, позитивно впливає на політичний клімат в Європі [16, с. 17].

У березні 2000 р. відбувся офіційний візит до Республіки Польща чинного на той час Голови Верховної Ради України І. Плюща. Делегація українських парламентарів побувала у Варшаві і Гданську, взяла участь у засіданні глав парламентів держав-учасниць Центральноєвропейської ініціативи. У липні цього ж року в Києві з робочим візитом перебував маршалок Сейму РП М. Плажинський, в ході якого основну увагу було приділено поглибленню українсько-польського міжпарламентського співробітництва [2, с. 75].

Активна співпраця на міжпарламентському рівні була пролонгована і після парламентських виборів у Польщі (2001 р.) та в Україні (2002 р.). Нового змісту вона набула і після вступу Польщі до Європейського Союзу. Сьогодні формується фактично новий, більш дієвий механізм співробітництва парламентарів України та Польщі. У сучасних умовах досить важливим напрямком українсько-польської міждержавної, зокрема міжпарламентської взаємодії, стала робота з гармонізації договірно-правової бази двосторонніх відносин, приведення їх у відповідність до вимог ЄС.

Неабиякий резонанс в українсько-польські політичні стосунки, зокрема і на міжпарламентському рівні, внесли події в Україні наприкінці 2004 р. Як відомо, в результаті виборів Президента України восени 2004 р. в Україні загострилось політичне протистояння. У другий тур виборів вийшли два кандидати на пост Президента України – кандидат від влади та Прем'єр-міністр України В. Янукович і лідер опозиційного руху – голова фракції “Наша Україна” та коаліції “Сила Народу” В. Ющенко. Другий тур президентських виборів, за свідченням опозиції й міжнародних спостерігачів, пройшли із значними порушеннями. Опозиція виступила із звинуваченням влади і кандидата від влади у фальсифікації виборів на користь В. Януковича. Це викликало масові протести і страйки, люди вийшли на вулиці з вимогою не визнавати результати виборів. У Польщі ці події отримали значне зацікавлення на усіх рівнях. Повну підтримку протестам українського народу висловила польська політична партія “Унія вольності”, котра звернулася до уряду щоб він не визнавав оголошених Центральною виборчою комісією результатів виборів в Україні. На позиції невизнання результатів виборів стояла також партія “Ліга польських родин”. Її лідер Марек Котліновський висловлювався за необхідність проведення нових виборів. Керівник парламентського клубу “Право і справедливість” Людвік Дорн вважав, що треба зробити дипломатичні висновки стосовно української влади, а демократичний світ має замислитись над спільною реакцією на українські події. Представник “Польської народної партії” Збігнев Кузьмюк ключовою для розвитку подій в Україні бачив позицію Росії: якщо вона твердо стане на бік В. Януковича, то світовій думці буде важко щось у цій справі зробити. Лідер “Громадської платформи” Ян Рокіт вважав Центральною виборчу комісію та Верховний Суд

України елементами владного апарату, що цілком контролювалися табором Л. Кучми та В. Януковича [17].

Частина польських політиків зайняла більш помірковану позицію стосовно подій в Україні. Представник польської соціалдемократії Анжей Зелінський вважав спірним питанням об'єктивності українських виборів, однак дотримувався думки, що не можна ризикувати втратою капіталу, котрий Польща здобула, застосовуючи відносно України "політику сміливої участі у процесі пов'язування України з державами Європейського Союзу" [18, с.85]. Лідер партії "Самооборона" Анжей Леппер заявив, що Польща не повинна підтримувати жодну сторону, а зберігати стриманість і дбати про добросусідські стосунки [19].

"Тромадська платформа" разом з іншими політичними партіями стала організаторами мітингів на підтримку українського народу, які пройшли 23 листопада 2004 р. у Варшаві, Кракові, Гданську та інших містах Польщі [20]. У Варшаві протестуючі зверталися до уряду Республіки Польща не визнавати результатів президентських виборів в Україні. У протестах взяли участь лідери та представники різних партій, що є політичними конкурентами, однак у справі підтримки української революції зайняли спільну позицію. Зокрема, керівник "Соціал-демократичної партії" Марек Боровський з цього приводу зазначив: "Ніколи не припускав, що буду стояти на одній трибуні зі своїми політичними супротивниками, об'єднаний з ними однією справою" [18, с.85].

23 листопада Сейм Республіки Польща ухвалив з приводу подій в Україні аж три постанови: "У справі забезпечення громадських прав і вільного характеру виборів в Україні" [21], "Звернення до Верховної Ради України" [22] та "Заяву Сейму Республіки Польща у зв'язку з президентськими виборами в Україні" [23]. У цих документах засуджувалися фальсифікації і зловживання, вчинені під час проведення другого туру виборів президента України. У них висловлювалась підтримка українських патріотичних та демократичних сил, котрі прагнуть до входження у європейські та атлантичні структури. Зазначалось також, що підтримка незалежної і демократичної України було і залишається одним з найважливіших завдань зовнішньої політики Польщі. Депутати Сейму одноголосно звернулися до своїх колег з Верховної Ради України із закликом зробити все, що у їхніх силах для перемоги правди, свободи і демократії.

30 листопада 2004 р. делегація польського Сейму на чолі з маршалком Сейму Республіки Польща Юзефом Олекси прибула до Києва. Відбулись зустрічі з діючим на той час Президентом України Л. Кучмою, Головою Верховної Ради України В. Литвином та кандидатом на пост президента та діючим Прем'єр-міністром України В. Януковичем. У ході розмови сторони обговорили ситуацію, яка склалася після президентських виборів та питання щодо можливих кроків урегулювання ситуації. Голова Верховної Ради України В. Литвин проінформував делегацію польського Сейму про рішення Верховної Ради, яка оцінила ситуацію в країні як політичну кризу, а самі вибори, як такі, що не відображають волевиявлення українського народу. Ю. Олекси вручив Голові Верховної Ради України В. Литвину звернення Сейму Польщі до українського парламенту. Він звернув увагу на ряд положень документа, в тому числі на те, що польські парламентарі висловлюють стурбованість проявами сепаратизму в Україні, зокрема останніми рішеннями, у схваленні яких брали участь керівники державної влади України. Як відомо, політична криза в Україні була подолана і значну роль в цьому процесі відіграли і польські парламентарі, що свідчить про практичну реалізацію задекларованих принципів стратегічного партнерства і позитивну динаміку розвитку відносин.

Таким чином, надбання довготривалої міжпарламентської співпраці сприяють узгодженню позицій України та Польщі з широкого кола питань співробітництва. Успішний міжпарламентський діалог, який регулярно відбувається між Україною та Польщею, відіграє важливу роль у гармонізації двостороннього стратегічного партнерства. Особливого значення зміцнення міждержавного, міжпарламентського співробітництва в тому числі, набуває в нових умовах посилення євроінтеграційного процесу. У цьому контексті варто

відзначити, що більш як десятилітні продуктивні українсько-польські міжпарламентські зв'язки сьогодні починають набувати нового конструктивного характеру з розглядом конкретних проблем на основі взаємних інтересів.

Список використаних джерел

1. *Мокрий В.* Рух в Україні // Сучасність. – 1989. – № 12. – С. 10–14.
2. *Бабак О. І.* Політика Польщі щодо України (кінець 80-х – 90-і роки): Дис... канд. іст. наук: 07.00.02. – К., 2002. – 198 с.
3. *Зарецька Т.* Українсько-польські політичні відносини (1991–2001 рр.) // Україна і Польща стратегічне партнерство. Історія. Сьогодення. Майбутнє. – К.: Вид-во Українського фітосоціологічного центру, 2002. – Ч. II. – С. 7–12.
4. *Gill W., Gill N.* Stosunki Polski z Ukrainą w latach 1989–1993. – Poznań – Toruń, 1994. – 123 s.
5. *Україна на міжнародній арені // Зб. документів і матеріалів (1991–1995 рр.) / В. В. Будяков, Г. Й. Удовенко та ін.* – К.: Юрінком Інтер, 1998. – Кн. 1. – 736 с.
6. *Спільне комюніке Міністрів закордонних справ Республіки Польща та України // Історико-архівне управління МЗС України.* Ф: міжнародні договори. – Од. зб. 2. – 1 арк.
7. *Козакевич Є.* Якщо будуть зміни, то лише на краще // Політика і час. – 1996. – № 3. – С. 37–40.
8. *Консульська конвенція між Україною і Республікою Польща // Історико-архівне управління МЗС України.* Ф: міжнародні договори. – Од. зб. 22. – 22 арк.
9. *Спільна заява Міністрів закордонних справ Республіки Польща і України // Історико-архівне управління МЗС України.* Ф: міжнародні договори. – Од. зб. 2. – 1 арк.
10. *Встановлення дипломатичних відносин між Україною та Республікою Польща у вигляді обміну нот // Історико-архівне управління МЗС України.* – Ф: міжнародні договори. – Од. зб. 2456. – 3 арк.
11. *Історико-архівне управління МЗС України.* – Основний Фонд (ОФ). – Од. зб. 7308. – 4 арк.
12. *Архів Верховної Ради України.* – Ф. Р-1. – Оп. 22. – Од. зб. 7. – Арк. 21.
13. *ЦДАГОУ.* – Ф. 1. – Оп. 32. – Од. зб. 2793. – 23 арк.
14. *Мороз О.* Законодавства України та Польщі потрібно уніфікувати // *Голос України.* – 1995. – 7 жовтня. – С. 1–2.
15. *Міжпарламентарні зв'язки // Політика і час.* – 1996. – № 1. – С. 93–94.
16. *Україна в міжнародних відносинах з країнами Центральної та Південно-Східної Європи.* Україна і Європа (1990–2000 рр.): Анотована історична хроніка. – К.: Генеза, 2001. – Ч. I. – 309 с.
17. *Polska romagańczowa solidarność //* <http://www.wrost.pl/ar/?0=70511>
18. *Швидюк С.* Помаранчева революція і українсько-польські відносини // *Форум.* Свобода: український вибір. – № 1 (1). – 2005. – С. 82–92.
19. *Zachować daleko idącą wstrzemięźliwość //* <http://www.lepper.com/pl/pages/01/Aktualnosci/index.php?document=966.html>
20. *Strona Jana Rokity //* <http://www.janrokita.pl/main.php>
21. *Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie zapewnienia praw obywatelskich i wolnego charakteru wyborów na Ukrainie //* <http://or-ka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/0/8D0857AB55F563CFC1256F55003B3754/Shile/3475.pdf>
22. *Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej Apel do Rady Najwyższej Ukrainy //* <http://or-ka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/0/2BOE906206F3CC55C1256F55003B36E6/Shle/3476.pdf>
23. *Oświadczenie Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w związku z wyborami prezydenckimi na Ukrainie //* <http://or-ka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/0/4A9E69AD046CSF99C1256F5500501ECO/Sfile/3478.pdf>

Viktoriya Hevko

THE MAIN TENDENCIES OF DIPLOMATIC AND PARLIAMENTARY UKRAINIAN-POLISH RELATIONS (1991–2005)

The main tendencies and appropriatenesses of the formation and development of diplomatic and parliamentary relations between Ukrain and Poland nowadays are analysed in the article.

Key words: parliament, Seim, Supreme Rada, Ministry, ambassador, Ukrain, Poland, normatively-legal basis.